

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА

"РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ"

"Подкрепа за развитието на докторанти, пост-докторанти, специализанти и млади учени",

ДОГОВОР BG051PO001-3.3.04/58 от 2009

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Молекулярна имунология и
инфектология
лекционен курс
09.11 – 11.11.2010г.

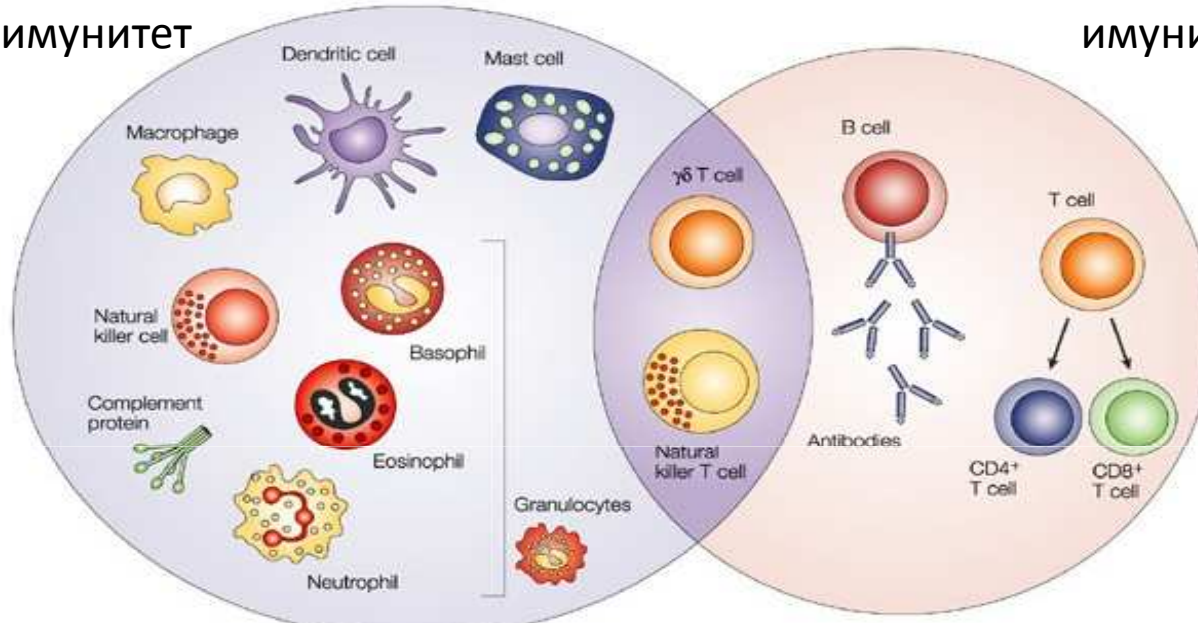
Мария Мухтарова , биолог, НРЛИ

ИМУННИЯТ ОТГОВОР

Вроден
имунитет

Придобит
имунитет

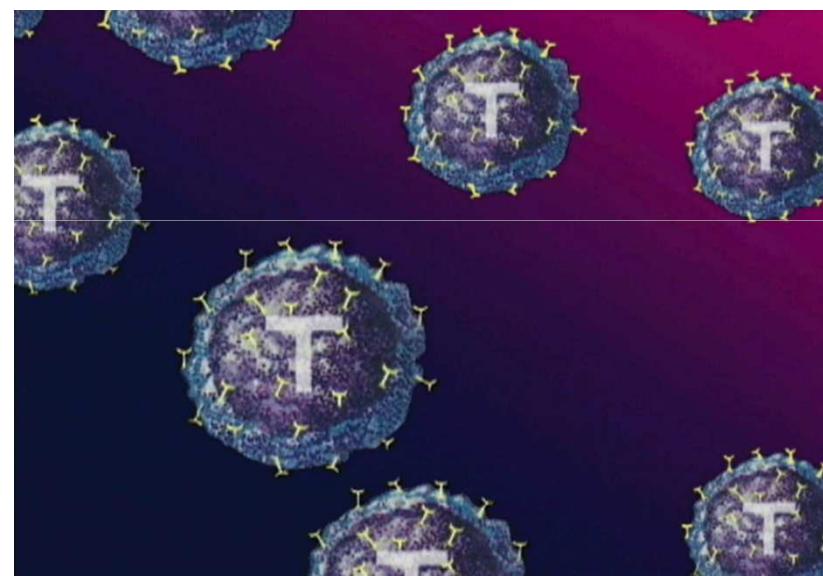
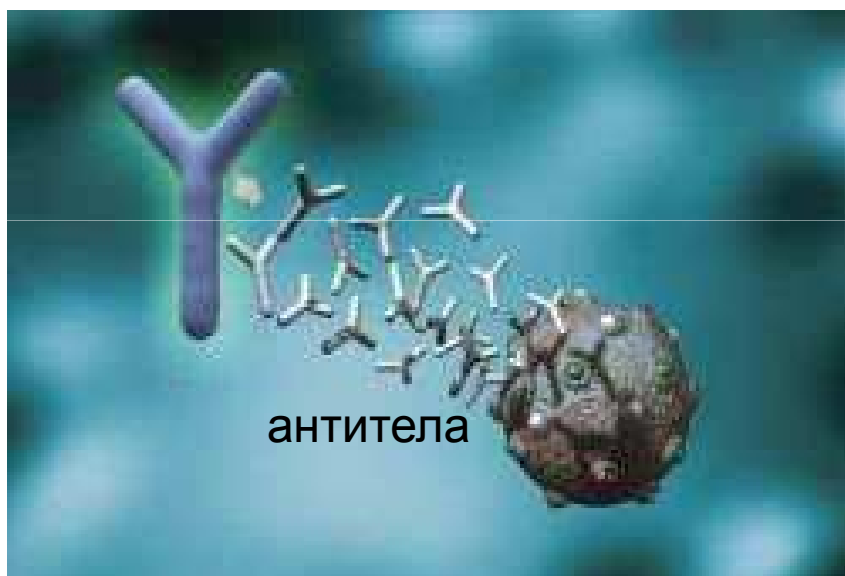
ПРИДОБИТ ИМУНЕН ОТГОВОР

ХУМОРАЛЕН

КЛЕТЪЧЕН

Антитела, В клетки

Т клетки

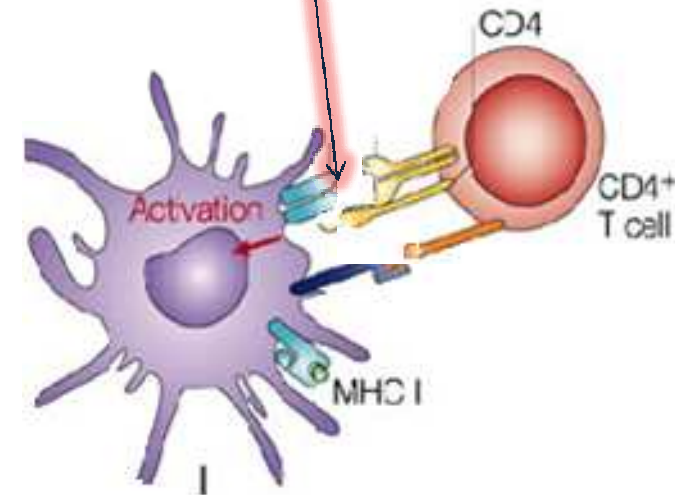
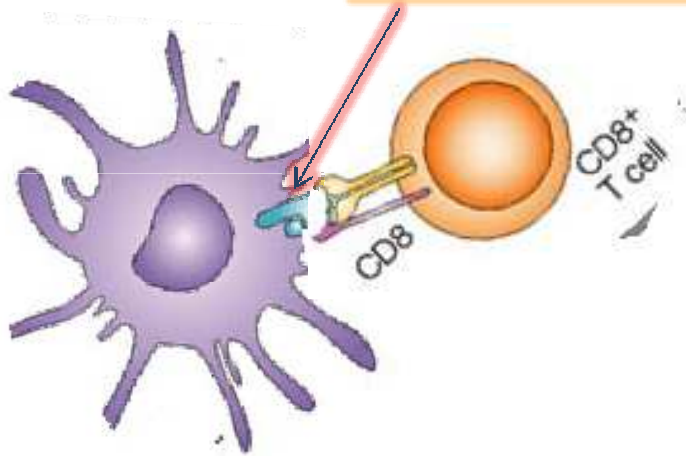
КЛЕТЪЧЕН ИМУНЕН ОТГОВОР

КЛЕТЪЧЕН

CD8 Т лимфоцити

CD4 Т лимфоцити

ГКТС – главен комплекс за тъканна съвместимост
MHC - Major histocompatibility complex

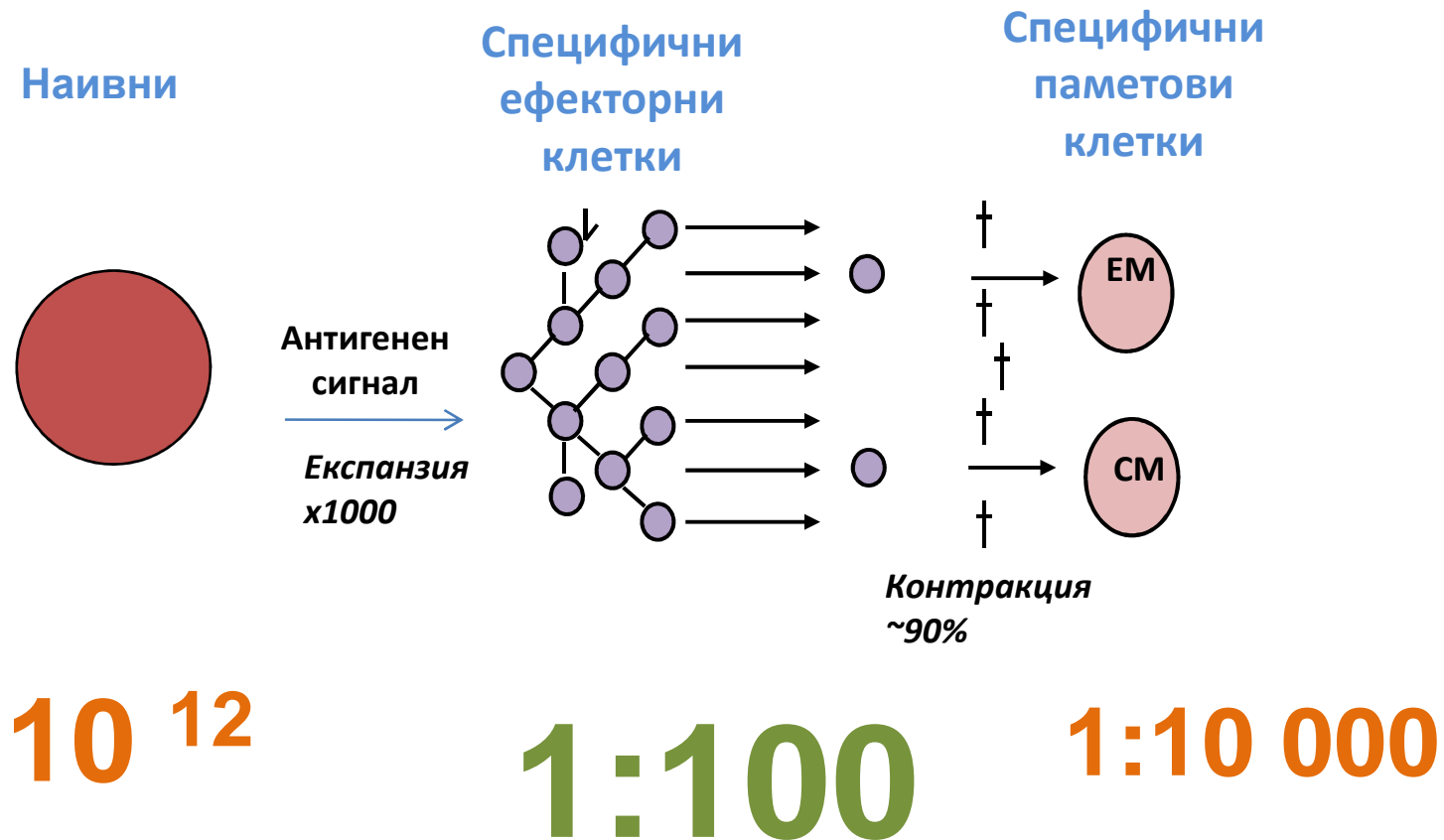

- лизират инфектираните клетки
- продуцират имунореактивни субстанции – антивирусни цитокини (INF γ , TNF α ,)

- произвеждат цитокини, чрез които активират и контролират хуморалния и клетъчно-медиация имуен отговор

КЛЕТЪЧЕН ИМУНЕН ОТГОВОР

генериране и хомеостаза на наивни, ефекторни и паметови Т клетки

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследвани характеристики на на Т лимфоцитите:

- Честота – брой клетки на определен обем кръв
- Фенотип - съвкупността от различни функционални молекули, експресирани от Т клетките на даден етап от диференциацията им
- Функционални характеристики - цитокинов профил, цитолитична активност, пролиферативен отговор

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Съвременни методи

Изследване на Т клетъчни
функции

Определят се специфични клетки
по секретирани от тях цитокини
след стимулация със специфичен
антиген

- **ELISPOT**
- **ICS ASSAY**

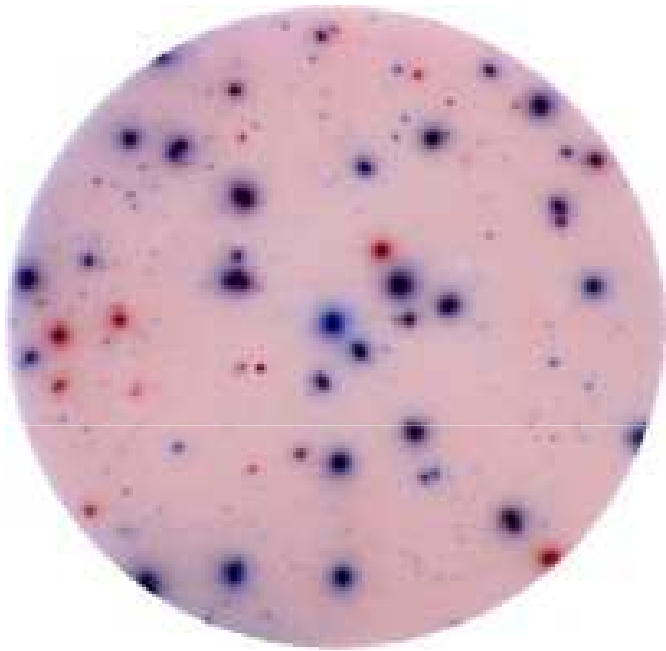
Изследване на Т клетъчни
структури

Определят се специфични клетки
по структурни черти на TCR

- **MHC – PEPTIDE
BINDING ASSAY**
- **IMMUNOSCOPE**

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни функции

**Enzyme-linked immunosorbent
spot assay**

**ензимо-свързан имуносорбентен
точков анализ**

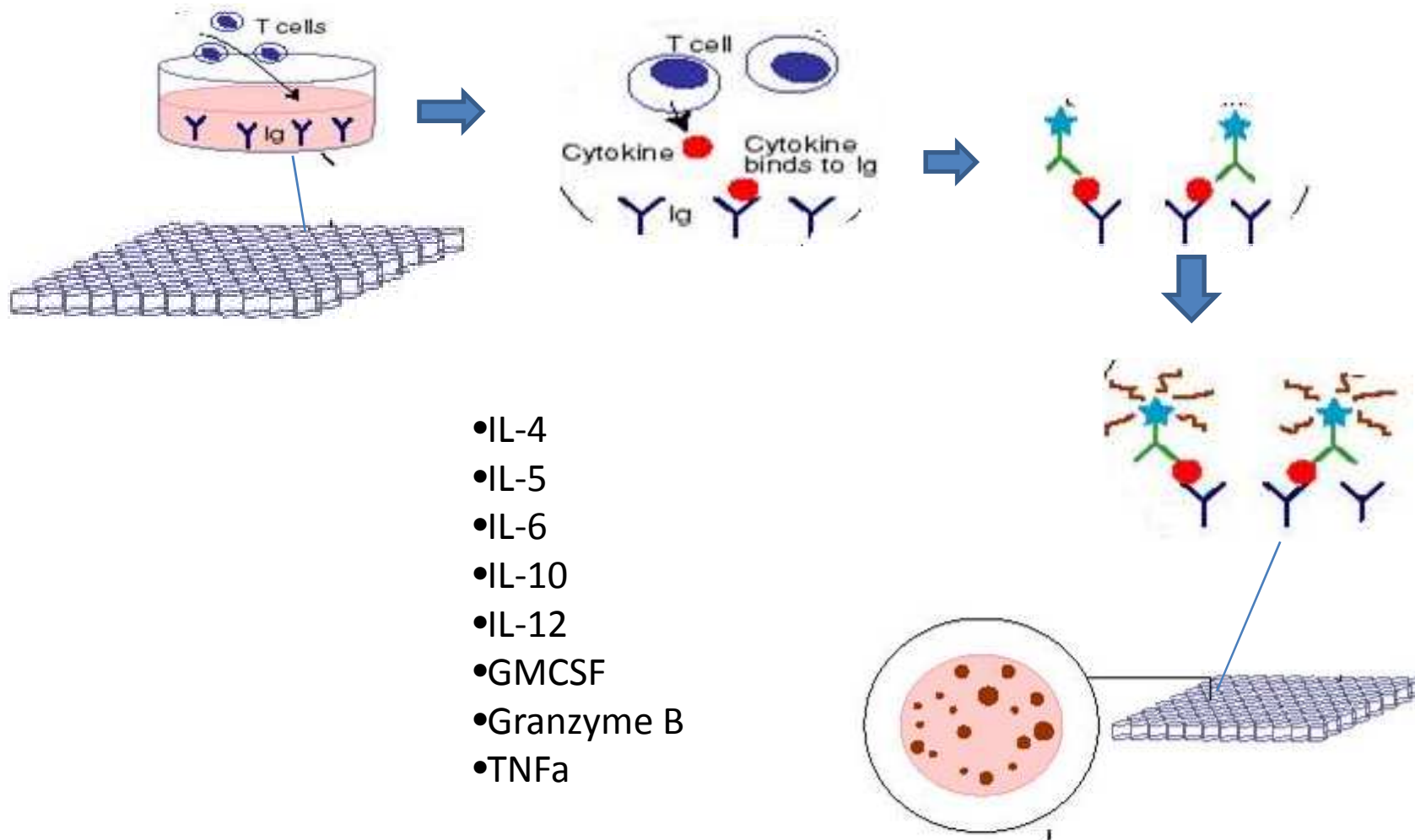
ELISPOT

- Разработен от Cecil Czerkinsky in 1983
- Модифицирана версия на ELISA
- Първоначално прилаган за откриване на В клетки синтезиращи Ag специфични антитела
- Изследването позволява откриване на индивидуални специфични Т клетки чрез отчитане на синтезирани от тях цитокини

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имуен отговор

Изследване на Т клетъчни функции

•ELISPOT - ПРИНЦИП

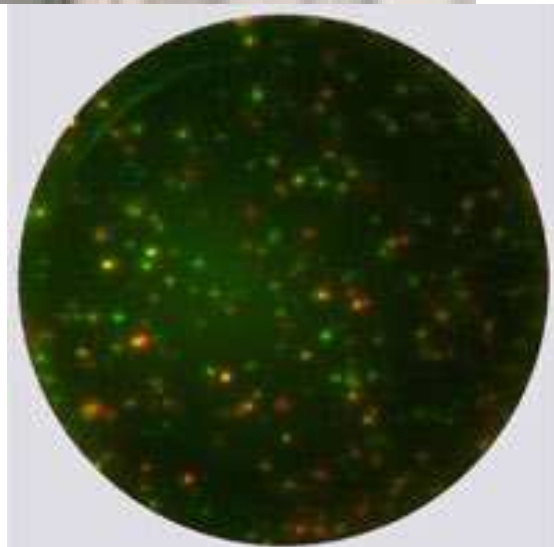

- IL-4
- IL-5
- IL-6
- IL-10
- IL-12
- GMCSF
- Granzyme B
- TNFa

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни функции

•ELISPOT - ПРИНЦИП

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

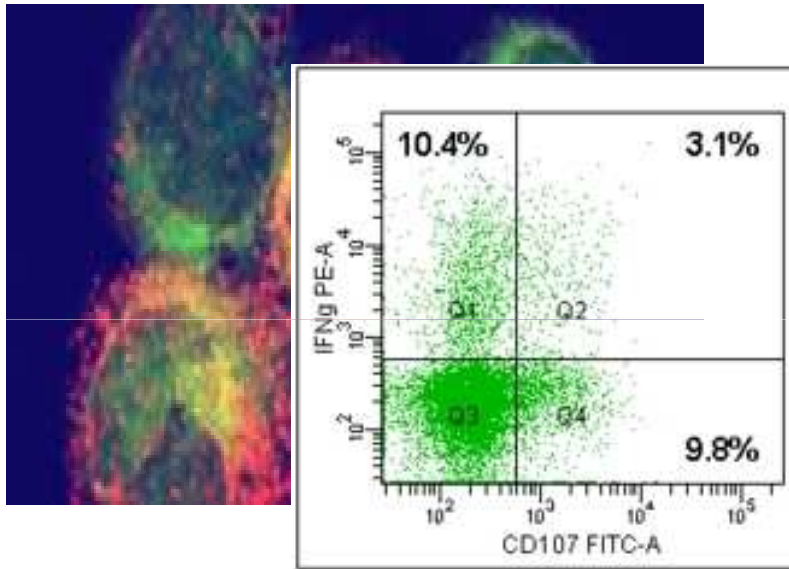
Изследване на Т клетъчни функции

•ELISPOT - ХАРАКТЕРИСТИКИ

- Позволява да се определи честотата на редки клетъчни популации (Ag – специфични клетки)
- Откриват се предимно ефекторни клетки – способни за секретират цитокини
- Не открива Ag специфични клетки, които са нефункционални
- Не дава възможност за определяне на фенотипа на ефекторните клетки
- Възможно е да се направи оценка за количеството на секретирания цитокин по плътността и ширината на точките
- Изисква минимален обем на проба за анализ
- Високо чувствителен метод - 1/300 000 клетки
- Възможност за стандартизиране на работния протокол

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни функции

Intracellular cytokine staining assay

Метод за определяне на вътреклетъчни
цитокени

ICS ASSAY

- Разработен от Jung & Picker 1993
- Изследването позволява определянето на специфичните клетки по вътреклетъчни цитокини продуцирани от клетките след стимулация с конкретен разпознаван от тях антиген.

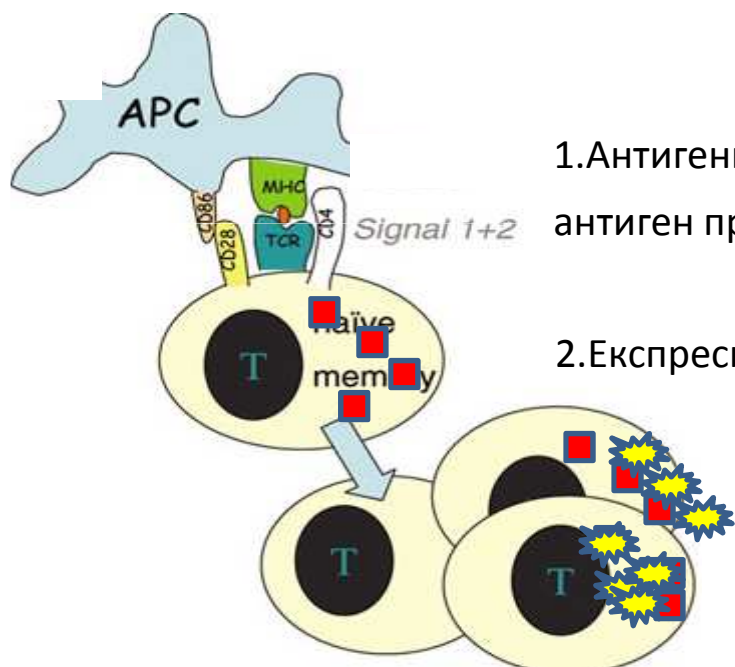
Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни функции

• ICS ASSAY- ПРИНЦИП

Кръв/ лимфоцити
антиген

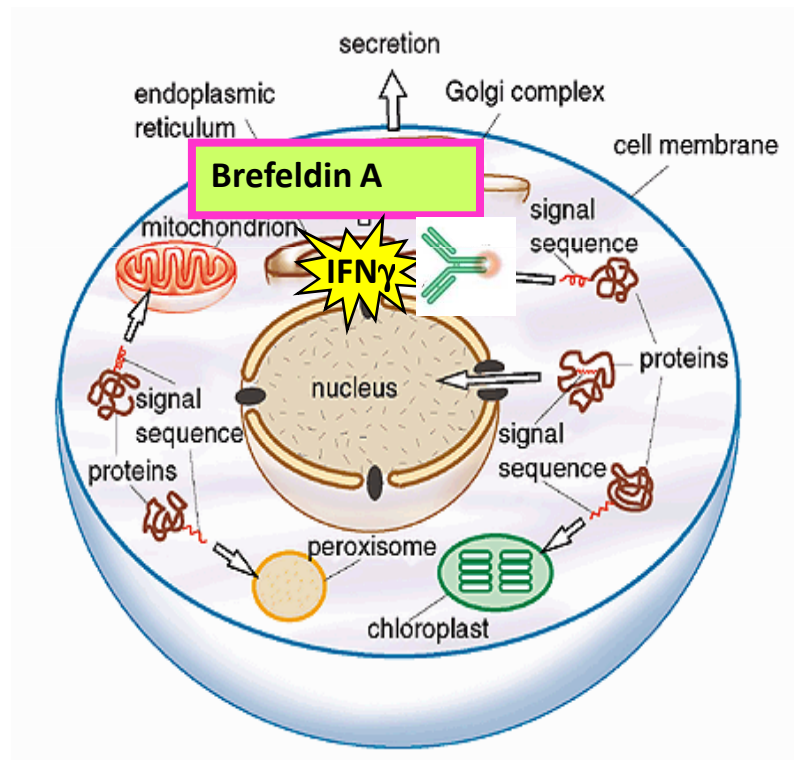
1. Антигените се поглъщат и представят от антиген представящи клетки на специфични за тях Т клетки.
2. Експресия на интрацелуларни цитокини INF γ , IL2, IL4, TNF α , и др.
3. Маркиране на цитокините чрез флуорохром свързани моноклонални антитела
4. Флоуцитометричен анализ

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни функции

• ICS ASSAY- ПРИНЦИП

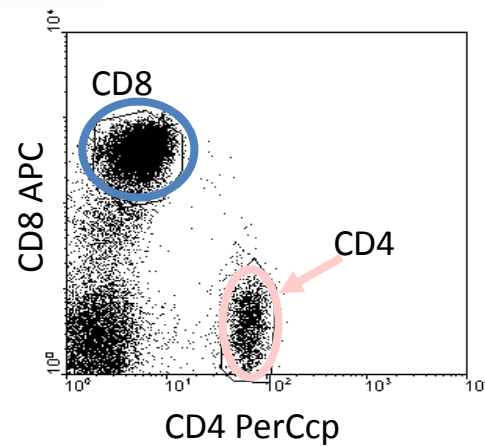
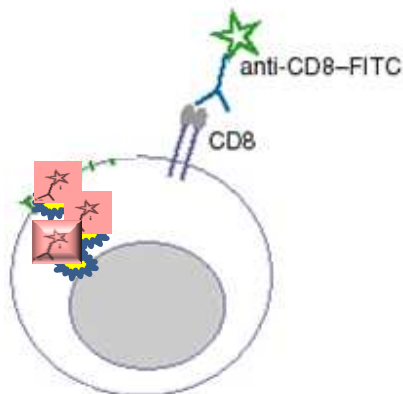

- Вид на антикоагуланта: Heparin (Ca⁺⁺ !)
- Време на стимулация
- Време на инкубация с Brefeldin A

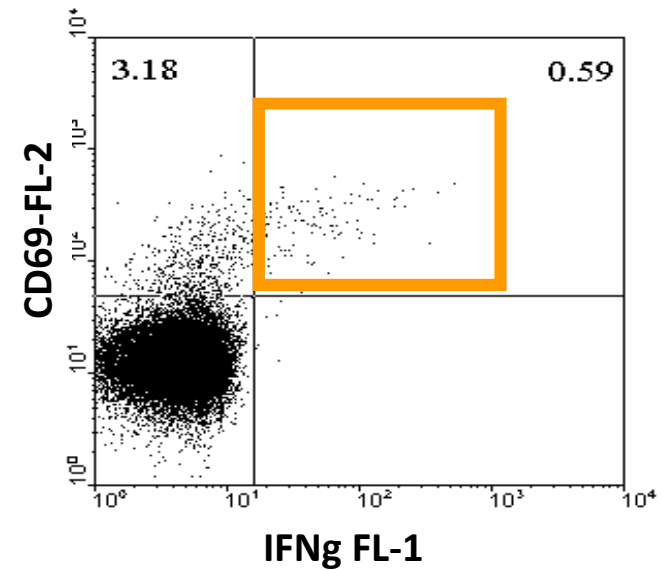
Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни функции

• ICS ASSAY- ПРИНЦИП

Лимфоцити стимулирани със
специфичен пептид

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

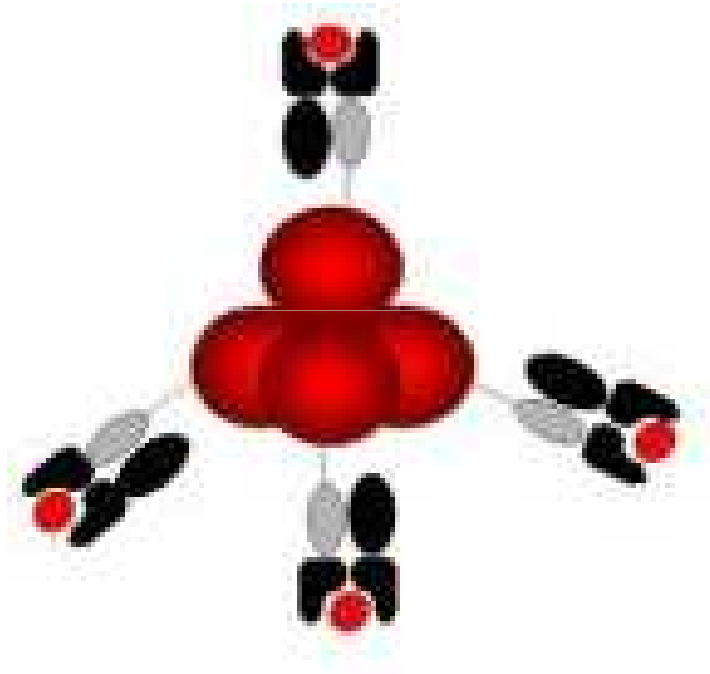
Изследване на Т клетъчни функции

•ICS ASSAY- ХАРАКТЕРИСТИКИ

- Идентифицират се и се определя процента на функционалните, специфични Т клетки, но не дава информация за анергичните Т клетки
- Типа/ фенотипа на специфичната клетка
- Позволява едновременното определяне на два и повече цитокина от специфичните клетки
- Определя типа на продуцирания цитокин
- Висока чувствителност 1/10 000
- Възможност за стандартизиране на работния протокол
- Сравнително бърз, лесен за изпълнение метод - получаване на резултат в рамките на 8 – 12 часа

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

MHC – PEPTIDE BINDING ASSAY

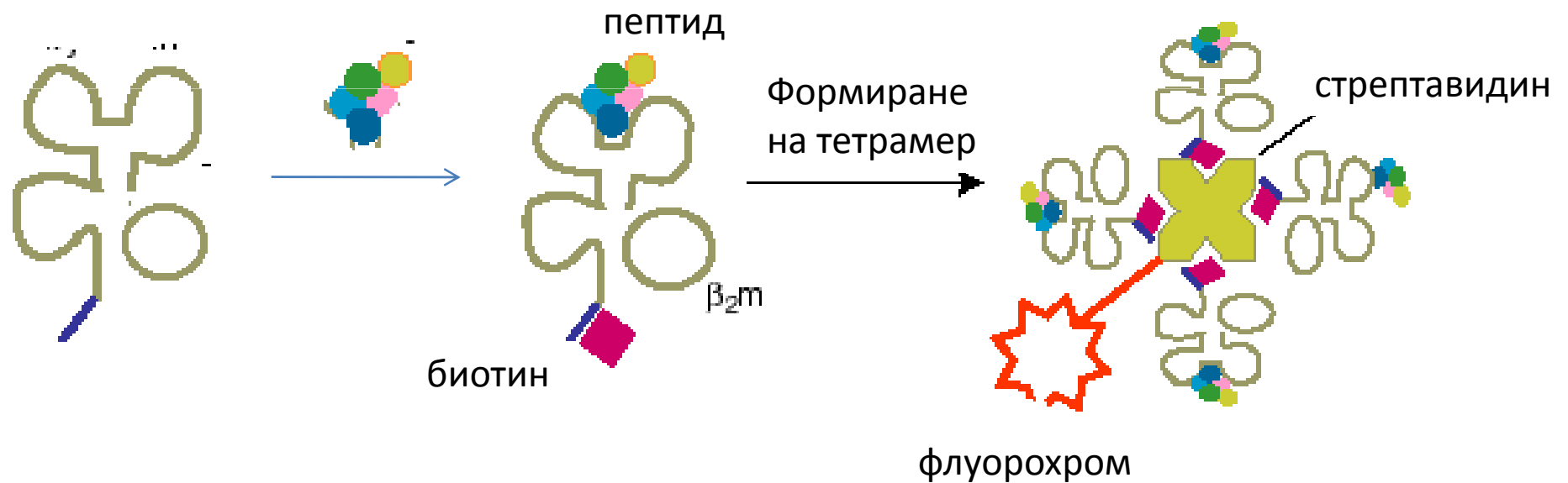
Основава се на използването на мултимерни МНС молекули, натоварени с пептид, които директно разпознават и определят специфичните Т клетки.

Комплекси МНС – Пептид за анализ

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

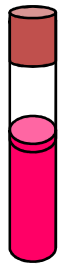
• МНС – PEPTIDE BINDING ASSAY – ПРИНЦИП

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имуен отговор

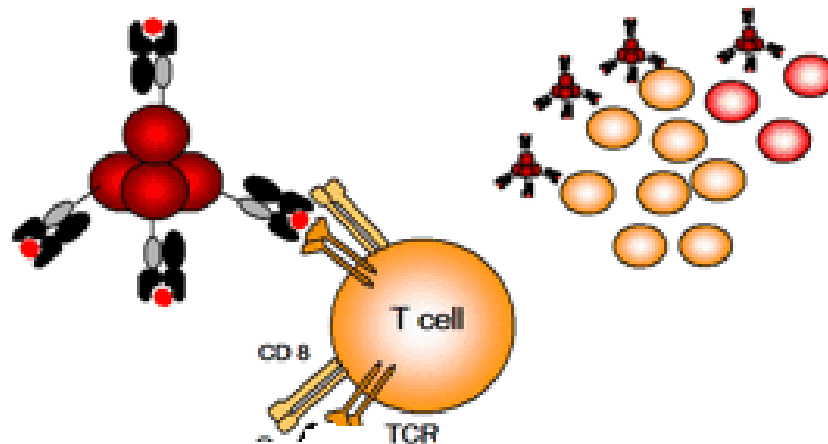
Изследване на Т клетъчни структури

• МНС – PEPTIDE BINDING ASSAY – ПРИНЦИП

Кръв+
МНС-пептид комплекс

1. МНС-пептид комплексите се разпознават и свързват от специфичните за антигена Т клетки.

2. Флоуцитометричен анализ

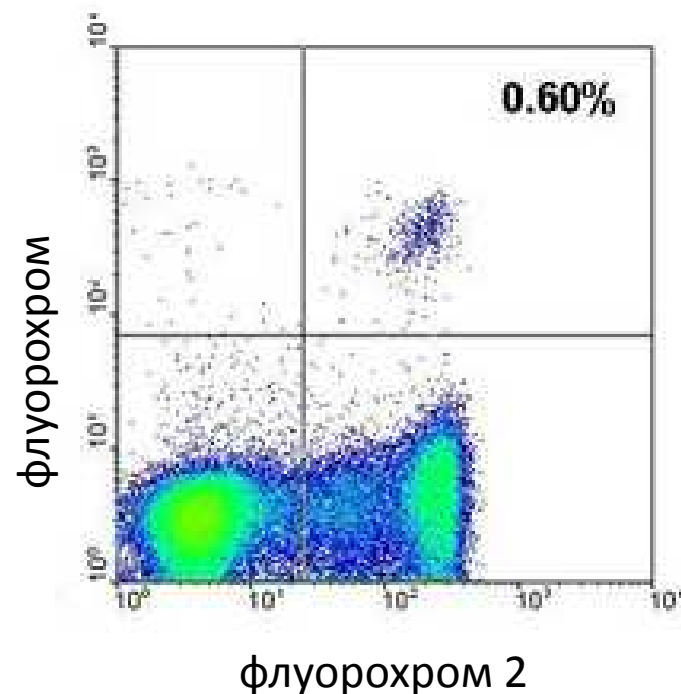
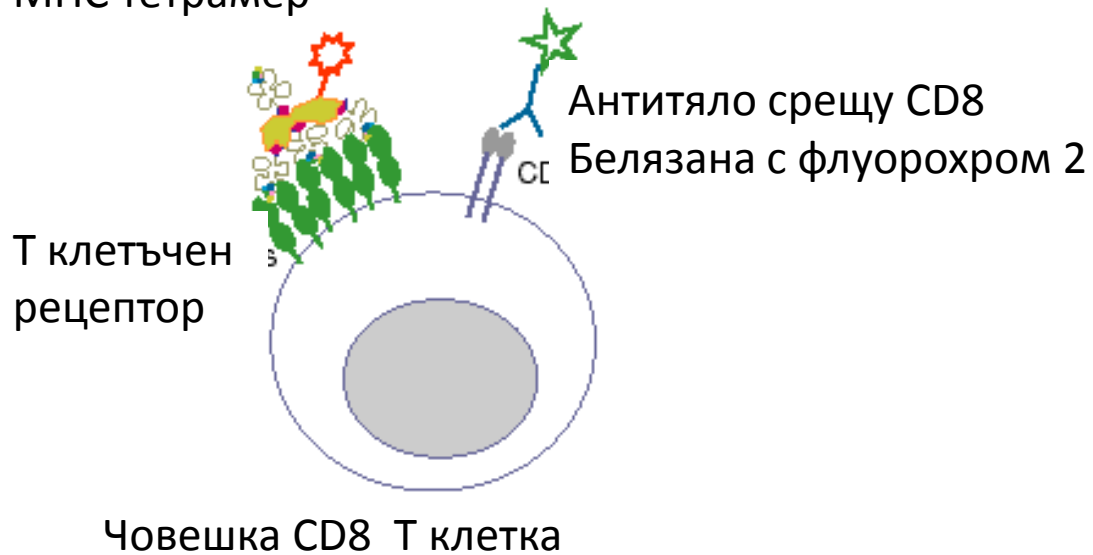
Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

• МНС – PEPTIDE BINDING ASSAY – ПРИНЦИП

Белязан с флуорохром
МНС тетрамер

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

• МНС – PEPTIDE BINDING ASSAY – ХАРАКТЕРИСТИКИ

- Позволява визуализация и определяне на процента на всички Т клетки с определена специфичност - прекурсори, ефектори, паметови, функционални и анергични
- Т клетки белязани с тетрамери могат в последствие да бъдат изследвани за техните функционални възможности чрез ELISPOT и ICS
- Възможност разпознатите клетки да бъдат използвани за следващи проучавания

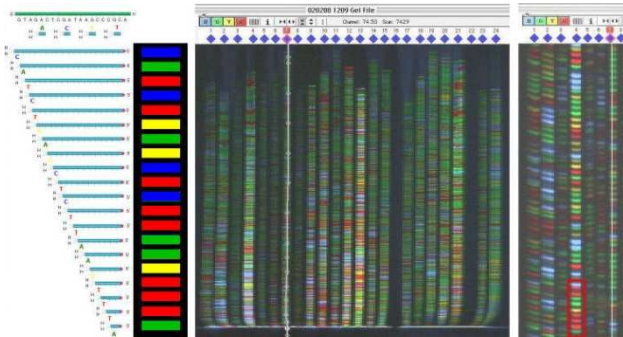
In vitro

- Висока чувствителност – 1/ 10 000
- Бързина на изпълнение на теста
- Възможност за стандартизация

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

IMMUNOSCOPE

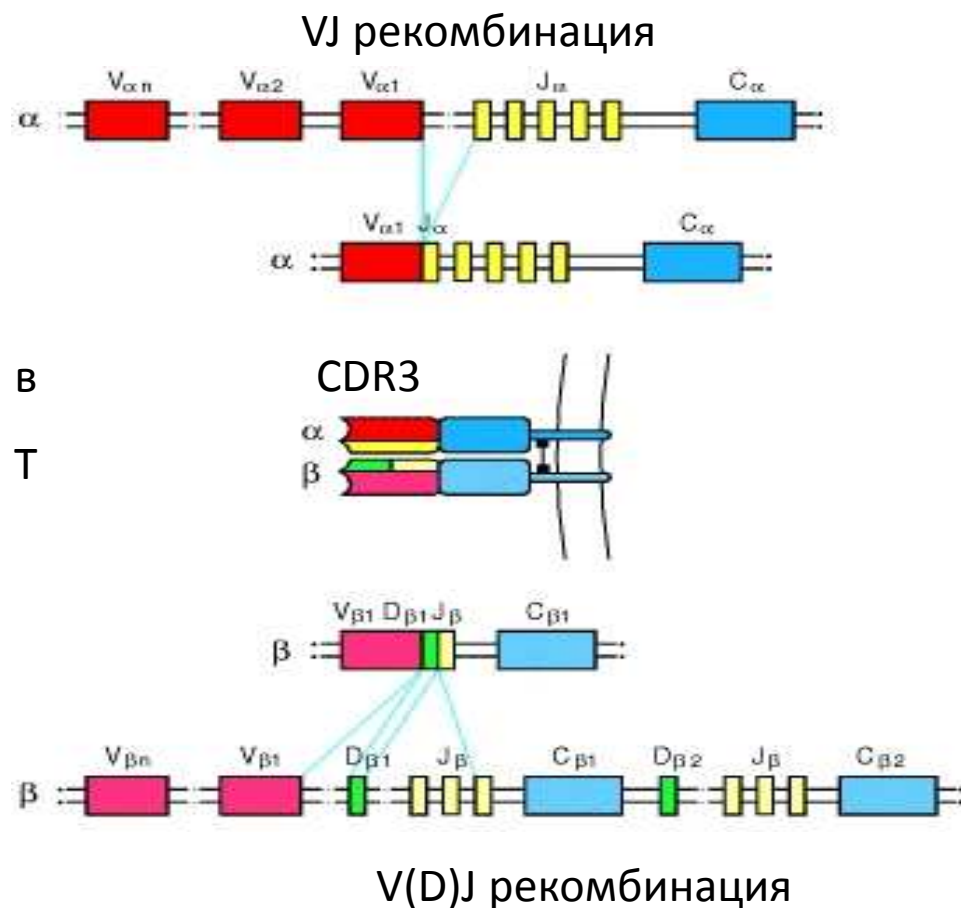
Дава информация за многообразието на Т
клетъчния репертоар селектиран по време
на имунния отговор.

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имуен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

•IMMUNOSCOPE - ПРИНЦИП

За определяне на специфичните Т клетки се използва вариациите в структурната организация на Т клетъчния рецептор.

DNA – реаранжировка при формиране на Т клетъчен рецептор

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

•IMMUNOSCOPE - ПРИНЦИП

Т лимфоцити

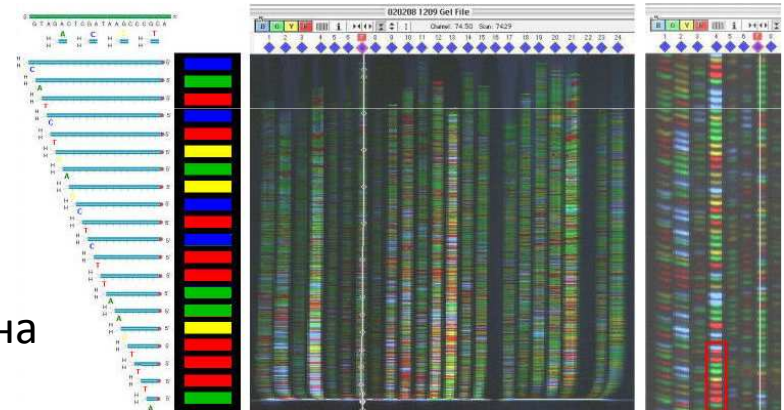
флуорохром
белязани
праймери
Специфични
за CDR3
региона

PCR

Полимеразно –верижна
реакция

2000

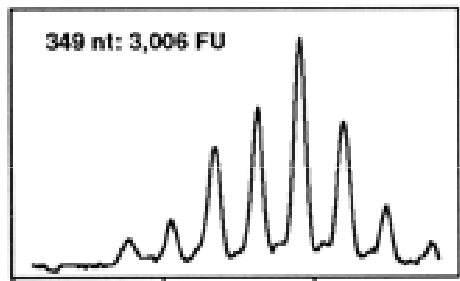
Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

•IMMUNOSCOPE - ПРИНЦИП

Интензитет на флуоресценция

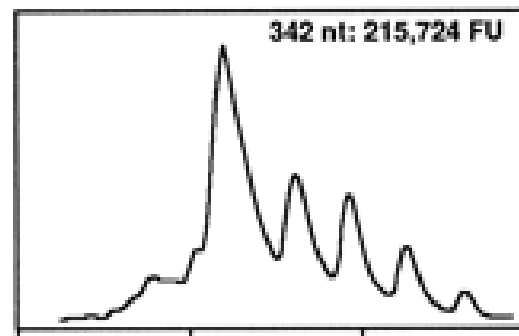
Гаусово разпределение
При обща популация от Т клетки

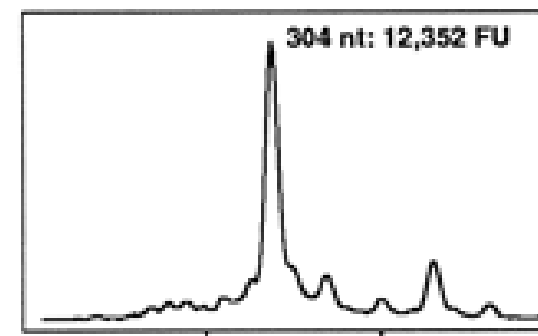
Дължина на фрагментите

Наличие на преекспонирани пикове при
стимулирана с антиген, популация от Т клетки

Интензитет на флуоресценция

Дължина на фрагментите

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Изследване на Т клетъчни структури

•IMMUNOSCOPE - ХАРАКТЕРИСТИКИ

- Дава информация за състава на Т клетъчния репертоар, селектиран при имунен отговор
- Изисква минимално количество проба за анализ – 10 000 Т клетки
- При комбиниране с МНС тетрамери дава възможност да се оцени разнообразието на епитоп специфичните Т клетки след антигенна стимулация
- Високо чувствителен метод - може да се открие 1 специфична клетка /200 000 клетки

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Приложение

1. При клинични проучвания

•върху лимфоцитна активация и функция в хода на имунния отговор при наличие на патологии (ICS, ELISPOT, Комплекси МНС – Пептид)

при вирусни и бактериални инфекции – HIV, Tuberculosis

при алергии - Доказват се алерген специфични IL-4 продуциращи Th2-cells (при пациенти с атопия)

при автоимунни болести - Мултипленна склероза, диабет I, ревматоиден артрит, лупус

•при мониториране на имунния отговор при разработване и тестване на ваксини (ICS, ELISPOT, Комплекси МНС – Пептид)

•при изследвания на модулацията на имунния отговор под действие на различни имунорегулиращи агенти (ICS, ELISPOT)

•при изследване на имунитета при тумори - идентифициране и селектиране на специфични клетки с висок авидитет от хетерогенна популация с Т клетки – за приложение в адоптивна терапия (Комплекси МНС – Пептид , Immunoscope)

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Приложение

2. В клиничната практика за диагностика

T-SPOT.TB

- тип ELISPOT тест използван за диагностика на туберкулоза;
- позволява да се открива както остра форма на туберкулозата така и клинично неприявената латентна форма;
- определя се честотата на ефекторните Т клетки продуциращи IFN в кръвна проба, при стимулация с антигени от M. Tuberculosis;

Предимствата на тази техника са свързани с

- изисква единично посещение на пациента в диагностичния кабинет;
- бързината на получаване на резултата – за 24 часа от вземане на кръвната проба;
- акуратността на теста;

Диагностични методи за оценка на антиген-специфичния Т клетъчен имунен отговор

Приложение

2. В клиничната практика за диагностика

CMV-Tetramer TEST

- отчита честотата на CMV CD8 специфичните клетки при пациенти с костно мозъчна трансплантации.
- CMV е сред причините да смъртността при имунокомпрометирани индивиди
- CD8 клетките играят ключова роля за супресия на CMV реактивацията, и когато CD8 отговорът е подтиснат се развива инфекция

- Директен анализ на цяла кръв
- Бързина за получаване на резултата до 2ч. след взимане на кръвната проба
- Комбинация от добре характеризирани имунодоминантни CMV пептиди и HLA-types (A1, A2, B7)

**БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО**